

Վահան Թոթովենց

Արևելք

Ո՛չ ալ չգրեց երգեցի...

...Արևե՛լք, Աստվածներու և քուրմերու ծննդավայր:

ՄԻԱՄԱՆԹՈ

Նվեր այն արևելքցի աղջկան, գոր կը սիրեմ:

Ո՛վ Արևելք, իմ պապերուս և հավատքիս,

Եվ կրակին, և հոգվոյն,

Եվ անճառին, և քաղցրության, և մահվան,

Ուր դարերը խորհուրդին պես ծանրակիր

Եվ լուսթյան պես խորին՝

Եկան, անցան և լացին...

Մայրըս քուկին ոսկեշաղով ողողված

Եվ կրակովդ խուլաթն հարսը չքնաղ,

Ո՛վ Արևելք, քու ծոցիդ մեջ ծաղկեցուց

Իմ էությունս և սավառնումըս ահեղ:

Առաջին հեղն ես լագուրիդ ժպտեցա

Եվ նետեցի զիս կապույտն անդունդին

Խորախորհուրդ գաղտնիքներուդ ի խնդիր:

Ոսկեփռոցին դեռ կը հանգչի մազերուս

Քու ալեկոծ արևին,

Շրթներուս դեռ կը հեա

Սոսավյունը անտառներուդ սրբազան:
Դո՛ւն, Արևե՛լք, իբրև վրեժ կը կանգնիս
Դժբախտությանը մարդուն,
Չոր Արևմուտքի դարբնեց:
Դո՛ւն հարազատ, և՛ ինքնաստեղծ, և՛ հսկա,
Որուն
Ավերակները տակավին կը բուրեն
Խունկ ու ստաշիս և ծարի՛ր...
Եվ ես այսօր եկած եմ
Քեզի՛, Անհուն և Անմահ,

Տաճարներուդ սյուներուն

Առջև դժգո՛ւյն ու դողդո՛ջ...

Օվկիաններու ափերուն,
Մրրիկներուն մեջ ահեղ
Պտտցուցի ընդերկար
Խաղաղությունդ անսասան:
Քեզ կը բերեմ, դո՛ւ Կին փարթամ և հարուստ,
Իմ երագներս անվթար
Եվ հասունցած մանկության սաղմը ժպտուն՝
Թառամելու և մեռնելու անսովոր:
Արևելյա՛ն կիսագունդ,
Դուն Մայր լեցուն և արբեցած ծիծերով,
Իմ շրթներըս, դեռ թարմ են
Եվ կարոտեն բոցավառ,
Եվ հագագս անբասիր:
Օտարոտի անդաստանի պտուղներ,
Արևմուտքի այգիներու ողկույզներ,
Եվ կամ անոնց ջերմագին հույզը կարմիր

Չեն պղծած դեռ իմ կոկորդըս ծարավի:
Ես եկած եմ լիահագագ ընպելու
Խորի՛ն, խորի՛ն սափորներեն գինիիդ
Ուղևորին նման այն,
Որ դար մ' ամբողջ քալած է
Ջուրի շիթի մը համար:
Ես քու եզերքդ եմ հասած,
Եվ կը հավատամ,
Որ սկիզբն եմ Անմահության շավիղին . . .
Գինի, գինի մատովակե՛ ինձ այսօր,
Ո՛վ Կին փարթամ և մարմարյա՛ և ջերմի՛ն,
Ա՛ն իմ խորքես մեքենայությունս տխեղծ
Եվ ձևերըս հրահանգված ու նրբին:
Տո՛ւր ինձ, տո՛ւր ինձ,
Ո՛վ Արևելք, ո՛վ մեծ Տաճար և Խորհուրդ,
Խաղաղություն, խաղաղություն ստեղծիչ:
Եվ ահա քու ճաճանչներդ բոցավառ
Կոսկեգոծեն կրունկներըս արյունոտ:
Վերջալույսիդ ոսկեծովին մեջ անհուն

Իմ երագներս կըզգենուն

Վարդե՛ր, կակա՛չ ու նուռե՛ր:

Ահա սիրտըս կը բաբախե անձկանք,
Եվ կասիսիդ կուշտին հակած,
Եվ հուսալից և դողողջ,
Քու պսակիդ երագուն՝
Կաղոթե՛մ...

Թեև, Մա՛յր իմ, ես գավակը երկնքիդ,

Խաղընկերը քու վարդերու բլբուլին
Եվ ընաղողը ստեղծագործ նեկտարիդ
Իմ մանկության օրերուն,
Բայց եկած եմ ես այսօր
Կրոնական երկյուղով
Դամբաններդ տեսնելու,
Որոնց մութին մեջ դեռ կան
Մրրիկները խորհուրդներուն ու լույսին:
Ես եկած եմ ծնրադրելու, երգելու
Դամբաններուդ առջև հակ,
Որոնք դարերը կերտեցին և որոնք
Տվին հոգվոյն երջանկության խոր գաղտնիք:
Ես եկած եմ երգելու,
Կաթն՝ շնորհքն աստվածեղեն ներշնչման
Իմ ճակտիս վրա, որ մոխրով
Եվ մռայլով է պատած:
Դու տվիր
Ուրիշներուն խորհուրդներու բանալին,
Տո՛ւր ինձի, ո՛վ Արևելք:
Հսկա Քերթող և Ստեղծիչ գույներուն,
Գաղտնիքն երգին դամբաններուդ նախընծա:
Ես եկած եմ քու մատյաններդ և ժայռերդ կարդալու,
Սքանչելի՛, ո՛վ Գեղեցիկ և Անհա՛ս...

Արարատիդ առջև կանգնած եմ ահա.
Կանգ առ,
Ո՛վ սրարշավ Ժամանակ,

Յնորական Երիվար,

Թո՛ղ քանդակը ես հեզեմ

Այս ձյունապատ հսկային,
 Որուն կառչած մնացին
 Անժամանակ թվականե մը ի վեր
 Զավակները ժողովուրդի մը պարտյալ .
 Օ՛հ, ի՛նչ է այն
 Ես կը տեսնեմ, որ արյունով է գծված
 Քանդակը սուրբ իմաստությամբ առլցուն...
 Բա՛ց, Արևե՛լք, քու ծիրանիդ բեհեզյա,
 Որ հարսներդ սիրատարփիկ հյուսեցին.
 Ես գավակն եմ պապերուս,
 Երբե՛ք, երբե՛ք մեղանչած,
 Դո՛ւն ոլորանը անոնց
 Եվ մեծադիր երագներուն հարսնարան:
 Ես կը ծակեմ կուրծքն իմին
 Այն հինավուրց նիզակներով պապերուս,
 Որոնց համար հպարտորեն դու լացիր,
 Ես կը թափեմ սրտիս արյունը կարմիր
 Քու լեռներդ ծովախորհուրդ կապույտին վրա,
 Ո՛վ Արևելք, հանդիսավո՛ր և լոհ՛ն...
 Կատնեմ բույրը ավադիկ
 Այն հողերուն, որոնց վրա
 Քու աստվածներիդ քալեցին
 Եվ որոնց ետևեն
 Իմաստությունը ծաղկեցավ:
 Հելլադայեն և Հռոմեն դու առաջ
 Մարդու հոգին չափեցիր
 Եվ ցուցուցիր
 Կշիռքն անոր թռիչքներուն, երագին:
 Քու աստվածներդ խորհեցան ու լացին,
 Քու աստվածներիդ գոհեցին և ժպտեցան:
 Ես տակավին կը լսեմ
 Հարվածն անոնց ծանրածանր մուրճերուն,

Որ խորհուրդին սալերուն վրա կռեցին:

Ահա գիշերն է փովեր

Իր աստղագարդ երկինքով,

Մեհյանները կը վառին

Եվ լոտոսներն աստղածորան երկնքեն

Լռի՛ն, լռի՛ն ու լռի՛ն

Կը հավաքեն մեղրը իրենց բաժակին:

Ո՛վ տրտմությունն հոգիիս,

Ահա գիշերն, խաղաղությունն անվրդով,

Եվ ստեղծիչ և անհո՛ւն:

Կանգ ա՛ռ, գիշեր,

Ո՛վ գեղեցիկ անրջանք,

Քաղցրածորան, քաղցրակարկաչ ու վսե՛մ...

Ո՛վ դու Տեսիլք,

Որ տարիներ փնտրեցի,

Ինչպես անաստղ և արևը կորուսած

Մոլորակի մ' արարած

Կը փնտրե լույս մը դողդոջ

Խավա՛ր, խավա՛ր միջոցներուն մեջ, անհա՛յտ:

Հրամայե՛ մուտք իմին

Ո՛վ Արևելք, «Աստվածներու ծննդավայր»,

Քու քողերուդ, գաղտնիքներուդ ընդմեջեն,

Ես գավակն եմ պապերուս

Դո՛ւն՝ օրորանը անոնց:

Ո՛վ երանգներ Արևելյան աշխարհին,

Անկշռադատ և հանդուգն

Աստվածահաղթ նկարչի մը վրձինով
Դուք ներկեցիք Արևելքի ջերմ հոգին
Հորդահոսաւ աղբյուրներն բնության:
Հարսները ձեզ գրկեցին
Եվ երագնուն մեջ խաղաղ
Օրորվեցան կոհակներովը ձերին:
Ո՛վ երանգներ, ծագե ծագ
Դուք խորհուրդին միացաք
Եվ Արևելյան բարբառներուն հրաշագան:
Աստվածներ ձեզ կրեցին
Իրենց ճակտին վրա հսկա:
Ո՛վ բոցավառ Արևելք,

Քուրմերն զձեզ փաթեցին

Երանգներով, խորհրդով,

Եվ դուն եղար
Մեծվայելուչ հարսն աշխարհին այս ունայն:
Լեցուր թափուր արևմտյան այս բաժակ,
Ահա ձեռքիս՝ կը դողդոջեն,
Եմ ծարավես հրաբորբոք կը վառիմ,
Թո՛ղ շողերը մեծափարթամ Արևիդ
Պսակեն բաժակն այս ցրտին
Բորբ ջերմությամբ ու լույսով:
Ես Ատլանտյան ափունքեն,
Մեծափարթամ Ոստանի մը խորերեն
Կը բերեմ այս բաժակն թափուր ու օտար
Եվ թերևս քու գինիիդ սուրբ հպումին անարժան:
Ո՛վ տեսիլքներ արևելյան աշխարհին,
Որ խուժաններ զսպեցին,

Որ մարդկության շնորհեցին
Եվ Նիրվանան, և դրախտներն, ու անմահն:
Քու կուրծքդ ահեղ փոթորիկները գրկեց,
Մայր կաթոգին Խաղաղության, Անդորրին:
Ո՛վ բոցավառ դու Երագ,
Ո՛վ բանաստեղծ և Աստված,
Այգիներուդ տերևներուն կրհանգչին
Ոսկեփռշին դարերու:
Ո՛չ մեկ ծաղիկ իր բաժակին մեջ պայծառ
Մն երագով և խռովքով սարսուռաց:
Մեծ անդորրըդ դուն փռեցիր ծագեծագ,
Ողողեցիր բոլոր աչքերն անհանգիստ
Քու մոգական և անարվեստ հեշտությամբ:
Վշտին համար քու գավակների խորհեցան,
Իմաստությամբ կրեցին
Տրտում քնարն այդ բնության մեծ Երգին:

Արևելքցին չճգնեցավ գերիշխել
Բնության ահեղ գորության,
Ան չտվավ ստեղծումի ձևերուն
Իր մարդկային խեղճ ճաշակին չափանիշ:

Արևելքը իր պատմությամբ, իմաստով

Եղավ աղոթք մը հսկա

Բնութենական գեղեցկությամբ դողդոջուն,
Եվ հասկացող և հլու...
Բնությունը բովանդակը ավասիկ,
Եվ գեղեցիկ, և հպարտ,
Եվ մտերիմ, և գաղտնի,

Եվ հեռավոր, և ծանոթ
Արևելյան հոգիին...
Եվ պարտեզների ծաղկեցան,
Ո՛վ Արևելք,
Անհոգ, անծայր և անհուն,
Եվ լեռները զարդարվեցան գույնզգույն
Ծաղիկներով ու խոտով:
Մարդոց տխեղծ ձեռքերն անգութ չհպան
Աններդաշնակ դաշնակությանդ հրաշալի...
Երբ մարդուն ձեռքն, պաշտամունքի համար լոկ,
Եվ քաղցրագին վշտերով
Քաղեց ծաղիկ մը թուփեղ՝
Խոր աղոթքի մրմունջով մը մոտեցավ,
Եվ անիկա բաղձաց մասը նվիրել
Բովանդակին ի սպաս:
Բնությունն եղավ քեզ համար
Գերերկրային մոգություն
Եվ անսկիզբ, և անճառ,
Եվ տիրական և աստված:
Ահա կանգնած Անդորրությանդ սեմին վրա
Ես անհունով կը լեցվիմ,
Ես կը գրկեմ սոսափները անսահման
Այգիներուդ և ձորերուդ կաթոգին,
Ո՛վ Արևելք, ո՛վ Ծավալ:

Ես լուսեղեն խավարներեն կը դառնամ,
Արևմուտքի մեծաղդորդ սեմերեն,
Արևմտյան աղմկահույզ ափերեն,
Ուր այգերը փոթորկոտ են, շառաչո՛ւն:
Ես Անդորրիդ սեմին վրա հաղթական

Հոգիս լեցուն մրմունջներով, տավիղով:

Ո՛վ դու խաղաղ Օվկիան,

Որուն մեջ

Աստղածորան գիշերները կը նիրհեն,

Որուն մեջ

Ամեն հոգի աշխարհ մընե ծովերով

Եվ գետերով խղիւղական:

Անդո՛րր, անդո՛րր ու անդո՛րր

Եղավ աշխարհդ իմաստուն,

Դուն քաղցիր դանդաղ, խաղաղ ու խորին,

Եվ վարդերու ցողուններուն փաթթեցիր

Երջանկությունդ անպարտելի ու անհաղթ:

Ո՛չ մեկ թռչուն լացավ բանտին մեջ անհույս,

Եվ տարագիր չունեցար:

Երկինքներդ չըլացին

Դժբախտ սիրո գոհի վրա,

Դուն սիրեցիր, դուն գգվեցիր, հարբեցար

Մերկ կիներուն և գինիին առնթեր

Ո՛վ Արևելք, ո՛վ կարմիր Հարսն աշխարհին:

Եկո՛ւր, եկո՛ւր, ո՛վ Աղջիկ

Արևելյան դաշտերուն

Եվ լեռներուն երկնամերձ:

Վեր ա՛ն քողըդ, թող արևը ողողե

Հպարտ, գոռոզ ճերմակությունը ճակտիդ

Իր բոսորոդ ալիքով

Եվ ջերմությամբը կարմիր:

Բա՛ց կուրծքդ,

Բա՛ց ծիծերդ երկնահայաց, դողդոջուն

Իմ տարփանքիս հագագին

Եվ ծարավի, հրատոջոր աչքերուս:

Թափե՛, թափե՛ փթիթներդ փրփրուն

Իմ հողիս վրա ստեղծիչ:
Դուն մերկացի՛ր, ամբողջովին մերկացի՛ր,
Ես Իշխանդ եմ, որ օտար
Հորիզոններ կտրեցի
Եվ պահեցի իմ մարմինըս ամբասիր՝

Քու սարսուռիդ, քու խենթության արժանի:

Մերկացի՛ր, մերկացի՛ր,

Արևելքի դո՛ւ Սարսուռ,
Հոտառությունս անեղծ է,
Ես քու բույրիդ եմ ծարավ:
Ես արու եմ և խոլությամբ աղցուն...
Ի՛նչ, դու կուլա՞ս,
Շողերը քե՞զ պղծեցին,
Ավերեցի՞ն բուրումնավետ քու դրախտ:
Դու կը դողաս,
Բայց կաթիլներն արցունքիդ
Կը հրդեհեն իմ կուրծքին
Աղվամազերն առնական:
Ե՛կ, հիռ դարձի՛ր և երգե՛
Միրո աճյունը սրտիս
Եվ կարկաչը երակներուս երիտասարդ:
Արևելքի Իշխան եմ
Եվ արևիդ հրամայող:
Ես քողերդ վառեցի
Եվ բեհեզներդ չքնաղ,
Դո՛ւն Թագուհին պալատիս
Անլուսամուտ ու թաքուն.
Թո՛ղ ընպես քեզ և ծծեն սիրտդ գոհալ

Քու աչքերեդ, քու բերանեդ, ծիծերեդ,
Ի՞նչ, դուն կուլա՞ս
Երջանկության տակ կքած:
Ժպիտներո՛վ, ժպիտներո՛վ ճամփա դի՛ր
Քու կուսությունդ թշվառ:
Դու մերկ ես
Եվ ես հուզված ու կարմրած ու դողդոջ,
Թո՛ղ բազուկս մարմարյա
Գրկե լանջքդ պաղպաջուն,
Միրտս սրտիդ թող հալի,
Մենք միասին և հարբած
Երգե՛նք, երգե՛նք և երգենք
Արյանս հրդեհն քու կուրծքիդ տակ, և երգենք
Վերափոխումն քու հոգիիդ բյուրեղյա:

Ահա դուն ես, Արևելքի զերթ շոայլ,

Որ պորտիս տակ կը սավառնիս,

Եվ կը խմես շունչս բերնես իմ փրփրած,
Արևելյան դաշտերուն
Եվ լեռներուն երկնազգեստ
Բոսորագեղ դո՛ւ Աղջիկ:
Թագուհի ես տիրական,
Քու երակներդ կը վառին
Իմ արյունովըս ոսկի,
Դուն եզական, դուն գոռոզ,
Ազնվական իմ արյունով թաթավուն
Եվ սուգիդ տակ երջանիկ:
Ճակատըդ տո՛ւր մրրիկին,
Ես ետիդ եմ հաղթական

Եվ կարմրած բիբերով:
Թո՛ղ մրրիկներն օրորեն
Եվ մթաստվեր խորհուրդները անտառին
Քու հղությունդ, որովայնդ ծանրակիր:
Ո՛վ արգանդն իմ թագուհուն,
Անեղծ Բաժակ, անմեկին.
Որ իմ սաղմին պիտի տա
Ճակատն աստծուն և աչքերը քերթողին:
Ո՛վ իմ մանուկ, որ մրրիկով կը քնես,
Պիտի կոչվիս խաղաղության մեծ իշխան,
Ո՛վ իմ Վարդը, իմ արյունես բողբոջուն
Եվ տարփանքիս պսակում:
Արևելյան հրաշագան կիսագունդ,
Քու արևդ է ալեկոծ
Նման փրփրոտ Օվկիանին:
Նարինջներով, լիմոններով, նուռերով,
Մանիշակիդ և վարդերով, գինիիդ
Երակներուն, ընդերքներուն մեջ խորին
Կաճի, կ'ուռի, կը ծաղկի
Քու արևըդ ոսկեման:
Դուն խորհուրդն ես կենդանարար ջերմության
Եվ փթիթին և ալյակին և կյանքին:
Դուն կը վառիս, դուն կը վառիս, կը վառի՛ս

Մեհյաններով, խարույկներով սրբազան.

Խորհրդանիշն ես աստղերուն, լույսերուն,

Առավոտը հորիզոնիդ վրա հաղթ
Շաղի, շողի փրփուրներով կը բացվի,
Եվ դարերով հետ խորհուրդներդ խորին

Ազգերուդ հետ՝ հանդիսավոր կը կենան:
Դուն ինքդ աղոթք, Արևելք,
Եվ աղոթքներ կընդունիս,
Մարդկությունը կհաագունդիդ բովանդակ
Իբրև ծուխ մը օդասրլաց
Քու արևուդ կ'երկարի,
Եվ կհները արևներուդ ծարավի՝
Գաղտագողի կը բանան
Նիգերն իրենց տնակին,
Արու ձեռքով գնոսված,
Եվ կը խըմեն շաղերն իրենց աչքերով
Որպես ճամփորդ մը հոգնած,
Որ դարուն մեջ մեկ անգամ
Կաթիլ-կաթիլ քնարող
Ակի մ' առջև սառնորակ
Կարոտագին՝ կառնե կանգ...
Արև՛, Արև՛, նախնիքներուս դուն Հավատք,
Քու շաղերովդ ջերմացո՛ւր
Կուրծքըս ցրտին օտարոտի հողմերեն,
Բոցավառն իմ հոգվույն
Անտառն հոծ, մթաստվեր:
Արև՛, Արև՛, տո՛ւր բիբերուս հրդեհներ
Եվ մազերուս սևություն:
Ո՛վ Արևելք, արևափառ ու հնոց՝
Ուր կրոններն հրկիզեցին մեծ գանգեր:
Դուն արևով փայլեցար՝
Արևն զքեզ համբուրեց:
Ահա մարմարն կհասկործան մեհյանիդ
Դեռ հավատքով ջերմին է,
Եվ ավերակներդ կը հնչեն
Մեծաբարբառ դողանջով

Հին դարերու նվագներ

Եվ մեղեդին սրտերու:

Եվ երբ օր մը նվագի
Ջերմությունը արևիդ,
Ինչպես կ'ըսեն Արևմուտքի գիտուններ,
Եվ Աթենքի և Հռոմի արձաններ
Մութ ու սառած աշխարհին
Մեռյալ կողին փակելով
Աննպատակ գիշերային միջոցին մեջ գալարվին՝
Քու քարերըդ, քու ժայռերըդ, ես գիտեմ,
Քու մարմարյա տաճարներըդ հեթանոս
Պիտի սփռեն ջերմություն մը տակավին:
Քու արևըդ կը վառե բոլոր քարերն ու իրեր
Եվ կը մտնե ընդերքներուն մեջ հողին՝
Ուրկե կ'աճին, կը հրդեհվին
Բոքը վարդերը Շիրագիդ:
Օ՛հ, այս գիշեր սիրո գինին կը բորբոքի
Երիտասարդ երակներուս մեջ խորին.
Տիեզերքը մութին մեջ
Եվ խոլական և մերկ է,
Ապերասան և գինով
Ես արշավներ կը գործեմ:
Մա՛յր, գրկիդ մեջ ես կը վառեմ, կը ծաղկիմ,
Միջօրեիդ արևը գիս հիր ներկեց
Եվ ողողեց անմահության ցուքերով...

Ահա Քրիստոսդ աստվածեղեն ծանրությամբ
Հորդանանի ափերուն Դավիթներու սերունդին
Սիրատարփիկ կույսերուն

Ճակատները և խորհուրդով, և վարդերով կ'օծանե,
Տալով անոնց իմաստություն և երազ:
Որքան ահե՛ղ, երիտասա՛րդ և թաքո՛ւն
Կը կռանե իր իդեալն երկնային,
Եվ Աստուծո քնարով
Կը դողանջե ստրկությունը մարդուն:
Գալիլիան, ուր գեփյուռները բոլոր

Վարդայուղի քաղցրությունով կը հորդին:

Ո՛վ սավառնումն երիտասարդ Աստըծուն,

Որ տակավին կը մրրկվի:
Եվ մագերը Քրիստոսին հերարձակ
Կը խռովե անուրջները դարերուն,
Եվ Խավարին ընդմեջեն
Կանցնի իբրև Արեգակ
Սպառնագին և բանիվ...
Ո՛վ խուսկան և պաշտելի մոռացությունը կյանքին,
Որ գերմարդը կը ծաղրե,
Որ կը հիմնե Երկրին վրա
Իշխանությունն Երկնքին:

Ահա Դեղինն Յանք-ցենք-յանքի եզերքին
Մեղուներու պարսին պես
Աշխատանքի կատարելատիպը կ' ապրի:
Կոմիյուկիոսը մեծ Դաստիարակը Դեղինին
Կուտա անոր կատարյալին վերջին խոսք:
Եվ դարերը իզո՛ւր, իզո՛ւր կարծեցին,
Որ Չինաստանն խոր քնո մեջ կը նիրհե,
Այսօր դարձյալ կը վերածնի անիկա

Իր ընդերքեն, իր խորերեն մանկատի
Կըլլա երագ և բողբոջ:

Ես արյունեն, բնության լացեն խելահեղ՝
Կը դիմեն
Դեպի Իրանդ վարդագեղ,
Դեպի տաճարն բլբուլներու, խոհերու:
Շիրագն արդեն ծաղկեր է
Կապույտ, կարմիր ու կանաչ,
Եվ վարդերու թերթերու փաթը մաքուր
Մեծ քերթողին Հաֆըզի
Հոգին, երգը կը խլրտի:
Ես արբած եմ, Արևելք,
Չունիմ ոգի ինքնասեր՝
Գեղեցկությանը առջև:
Ներե՛, ներե՛ իմ ծունկերուս արյունին,

Որ արգավանդ հողիդ վրա կը կաթի:

Թո՛ղ որ ծոխն, երկրպագեմ, պաղատիմ,

Թո՛ղ իմ հոգին ալեկոծ
Առնե ձևերը ստրուկի և քուրմի:
Ահա Խայամն, մեծ իմաստունը երգիչ,
Որ կը հեզնե ոլորտապտույտ տիեզերքի մեծ օրենք
Իր բաժակ մը գինիով:
Ահա Երգիչն, ահա կշռողը կյանքին,
Որ բաժակ մը գինիով,
Իր սիրտիս սպիտակ
Ձեռքերովը մատովակյալ,
Անապատը դրախտներու կը վերածե:

Ահա գինին, հուր ու ժպիտ,
Ծունկերուն վրա Խայամին,
Եվ աչքերը անդունդներուն խորն ինկած,
Օ՛հ, արևներ կը գրկե
Մահվան սեմին հաղթական:
Ահա Երգիչն իմաստուն,
Որ տիեզերքը մատին վրա՝ կը հեզնե
Եվ սիրուհուն ժպիտին մեջը կուլա
Պարտությունը անհաղթելի օրենքին:
Բռնկե՛, բռնկե՛, ո՛վ բաժակ գինվո,
Եվ լեցո՛ւր
Սրտիս բացը լալագին:
Ես կանգնած եմ Ջրադաշտի երկրին մեջ
Ավիսներու շուրթին տակ.
Ահա այգը Կապուտանի լճին մեջ
Գեղեցկուհու նագանքներով կը լողա,
Եվ Ջրադաշտն երկրին առջև
Իր խորհուրդներն առագաստի պես բացած՝
Հանդիսավոր, մարգարեի պես դժգույն՝
Լռի՛ն՝ կը կանգնի:
Պարսիկ աղջիկն վարդի փունջեր չփռեց
Ջրադաշտի այրած, հոգնած ոտքերուն:
Քարոզեց սերը Երկրին,

Որ բողբոջն է ընդունայն...

Լոտոսները կը սարսռան, կ'արտասվեն

Իմ ոտքերուս ծանրության տակը մարմար,
Գանգեսն խաղա՛ղ և հեզասա՛հ և հեշտի՛ն,
Աստվածներու խորհրդովը արբեցած՝

Կը մըմնջեն ու կ'անցնի:
Սաքիա Մունի... և ծաղիկներ կը բացվին
Ողողելով մեր երազներն ամայի:
Սաքիա Մունի... և ձայները կը լռեն.
Որովհետև աստվածները կը նիրհեն
Պերճ Գանգեսի ափերուն
Ծառերուն տակը պանպա:
Սաքիա Մունի... և Նիրվանան կը տիրե
Հոգիներուն մեջ թախծոտ,
Իբրև աննյութ, հսկա երազն այս կյանքին:
Եվ երկնքն կը կաթի
Կապույտ ողկույզն շիթ առ շիթ
Աչքերուս մեջը մարած
Եվ հոգիիս արգասիք:

Վերջալույսը ահա ոսկի կը բխի
Եվ բուրգերը մութ շառայով թաթավուն
Դարին առջև կը հորանջեն հաղթական:
Մեծ Նեղոսը կը խռովի, կը գալարվի, կը հորդի
Ճգնած դարերն իր ուժին տակ արգավանդ:
Եվ արտորան կը վառի
Միջօրեի ալիքներուն մեջ ոսկյա:
Ես կը կանգնիմ հնությանց առջև ապշահար.
Հին դարերուն սարսուռն հոգիս կը պատեն:
Կ'առնիմ ափիս մեջ դողդոջ
Քարի կաթիլ մը պատմության հիշատակ
Որքա՛ն երազ այդ բյուրեղին մեջ անշունչ...
Իբրև հյուլե կը կանգնիմ
Այդ հնությանց կոհակներուն մեջ լռի՛ն,
Կը մըմնջեն ես մեղմիվ
Եվ քրմական երկյուղով.

«Ո՛վ Եզփպտոս, ով սֆինքսներ դուք համառ,

Ո՛վ Անմահներ դուք մեռած,

Որ հաղթական՝ կը նիքենք...»

Ես կանգնած եմ քու հողիդ վրա, Արևելք,

Բայց ճակատիս երջանիկ

Կիշնե մոխիրն իրիկնային խորհուրդին:

Ահա կին մը գիսախոփվ, այսահար

Թներն պարզած՝ կը վազե...

Արյուն, հրդեհ ու արցունք...

Ո՛վ Արևելք, Հայաստանըդ ահա,

Որ դարերուդ եղավ Վիշտը ծանրակիր

Եվ Երազըդ մթագնած:

Եվ օր մըն ալ այդ երկրին նվիրական խորշին մեջ

Նարեկացին իր հրդեհները երգեց

Եվ երազներն խռովալից:

Ո՛վ անկողինը ջերմին

Նարեկացուն երիտասարդ:

Նարեկացի՛, կիսաստված,

Սկզբնաշավիդ և երկյուղած դուն Քնար,

Որ մութին մեջ արշալույսներ գրկեցիր

Եվ անկողնիդ մեջ մոխիր՝

Սավառնեցար արևներուն հրակեզ:

Նարեկացի՛, մեծ աղոթք,

Երգ ու երկյուղ և սլացում,

Լապտերաբաղձդ վանքին մեջ,

Վերընծայումն կողկողագին և շնորհք,

Եվ ինքնաբուխ, աստվածամերձ և լուսեղ,

Հրաշանորոգ և մեծ կոհակ երազաց,

Վարդ բռնկած և մոխրին մեջը թաղված,

Եվ չարչարանք և մորմոք,
Դու՛ն քաղցրություն և պաղատանք և անճառ,
Որ դաբիրին մեջ նսեն
Ատրաշեկ սերրդ լացիր:
Նարեկացի՛, դուն վեհագույն արտասվող,
Որ տարփանքիդ ծովերուն բացն ալեկոծ
Հեծության նավրդ տարիր՝
Մատդ շրթունքիդ գմռած:

Երկնային լացն քու հոգվոյն՝

Կրոնակարկաչ և տրտում

Եվ բազմալար և անհո՛ւն...
Ո՛վ ջերմին Սիրտ Նարեկացուն սիրակեզ,
Որ հարսները չեկան բախել ժպտերես...
Որուն խուցին խունկը մեղմ
Աստվածները շնչեցին ու...լացին,
Նարեկացի՛, ո՛վ Հեծեծանք, ո՛վ Արցունք:

* * *

Իմ այս երգով դողդոջուն
Արևծագիդ կը հայցեմ՝
Իբրև մեհյանն հեթանոս
Լալահառաչ միջոցին:
Ո՛վ Արևելք իմ պապերուս և հավատքիս,
Կայլակ մը հուր կաթեցո՛ւր
Իմ դիակիս վրա դժգույն՝

Իբրև համբույրն արևիդ:

Եվ գերեզմանս փորողները թող հիշեն

Իմ Օվսաննան, որ աստղերուդ երգեցի

Իմ ալելուն, Աղոթքն այս...

1917 թ.